

Насамкінець зазначимо, що сьогодні важливо поєднувати традиційні та сучасні інноваційні підходи до організації самостійної навчальної діяльності майбутніх фахівців. Свідченням ефективності такої діяльності мають стати: забезпечення ґрунтовної якості процесу навчання, стимулювання пізнавального інтересу до навчання, надання навчальній роботі проблемного, творчого, дослідницького характеру, розвиток здатності здобувачів до самооцінки.

Джерела та література

1. Бойко, Н. І. (2008). Організація самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н. І. Бойко. К., 2008. 27 с.
2. Фіцула, М. М. (2010). Педагогіка вищої школи: навч. посібник К.: Академвидав, 456 с.

Вікторія БАРАБАШ
ORCID: 0000-0002-8560-0851

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

MODERN STRATEGIES FOR THE FORMATION OF PEDAGOGICAL SKILLS

В умовах стрімких та неоднозначних трансформацій освітньої сфери особливої актуальності набуває проблема формування педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти. Питання педагогічної майстерності завжди було предметом уваги багатьох видатних вітчизняних та зарубіжних педагогів і психологів. Варто назвати прізвища Я. А. Коменського, А. Дістервега, К. Ушинського, І. Огієнка, В. Сухомлинського, І. Зязюна та ін.

Суттєві зміни в сучасній освіті позначені появою альтернативних типів освітніх закладів, широким упровадженням нових програм, методик, інноваційних технологій навчання, що кардинально міняє сам зміст освіти, вимагає від сучасного педагога не тільки широти ерудиції та гнучкості мислення, а й високого рівня цифрової та технологічної грамотності.

Сьогодні немає єдиного тлумачення поняття «педагогічна майстерність». З узагальненням вітчизняного та зарубіжного досвіду педагогічна майстерність розглядається як найвищий рівень педагогічної діяльності, що виявляється в творчості викладача, в постійному вдосконаленні мистецтва навчання, виховання та розвитку людини. Доцільно звернутися до наукового доробку

відомого вітчизняного вченого у сфері професійної педагогіки Івана Зязюна, який зробив неоціненний внесок у розвиток наукової концепції педагогічної майстерності. Вчений системно і цілісно досліджуючи цей феномен, визначає педагогічну майстерність як вияв творчої активності особистості педагога, акцентуючи при цьому на самоорганізації високого рівня професійної діяльності, що ґрунтується, у першу чергу, на рефлексійній основі (Зязюн, 1997).

Педагогічна майстерність представляє собою сукупність професійно-особистісних якостей педагога, його умінь і здібностей, зокрема таких, як гуманістична спрямованість; професійна компетентність; здібності до педагогічної діяльності (перцептивні здібності, емоційна стабільність, комунікативність, динамізм, креативність, оптимістичне прогнозування); педагогічний такт; педагогічна творчість.

Одним із ключових елементів педагогічної майстерності є педагогічна техніка, в якій науковці умовно виділяють дві групи складових.

Перша група включає уміння керувати своєю поведінкою: керування своїм тілом (міміка, пантоміміка); управління емоціями, настроєм для зняття надмірної психічної напруги, стимулювання творчого самопочуття; оволодіння навичкою соціальної перцепції (техніка управління увагою, уявою); техніка мовлення (контроль дихання, дикція, темп мовлення).

Друга група пов'язана з умінням впливати на особистість і колектив: техніка організації контакту, управління педагогічним спілкуванням, організація колективної творчої справи тощо.

Важлива передумова творчого процесу – гармонійна єдність внутрішнього змісту діяльності і зовнішнього його вияву. Педагог повинен навчитися адекватно й емоційно виразно відбити свій внутрішній стан, свої думки, почуття.

Елементами зовнішньої техніки викладача є вербальні (мовні) та невербальні засоби.

Мова тіла включає статичну та динамічну експресію. Статичну виражають фізіогноміка – експресія обличчя, фігури; артефакти – одяг, зачіска, прикраси; система запахів (природні, штучні).

Динамічна експресія: такесика – система дотиків (потиск руки, поплескування); просодика – характеристика голосу (темп, тембр, інтонація); екстралінгвістика – використання пауз, покашлювання, сміху; кінесика – комунікативно значущі рухи: виражальні – міміка, жести (жести-ілюстратори, регулятори (привітання), адаптатори (емоції), поза, хода; контакт очей. авербальні дії – дії з предметами, тілесні рухи; проксемика – простір, дистанція; часові характеристики спілкування – час, запізнення, затримка дій; графеміка (почерк) та інші. Саме через них педагог виявляє свої наміри, саме їх «читають» і розуміють студенти.

В умовах війни з росією українські педагоги щодня, переборюючи стресові ситуації, рухаються вперед. Для науково-педагогічного дискурсу

суттєвою проблемою постала диференціація ролі та результативності впровадження інноваційних технологій навчання у закладах вищої освіти, що є важливим кроком до удосконалення професійної майстерності.

Терещук Володимир, Ільченко Алла, Семенишина Ірина слушно зазначають, що «інноваційні технології навчання забезпечують тріаду компетенцій сучасної системи вищої школи: hard-skills, soft-skills та digital – skills». Автори акцентують на двох вимірах інноваційних технологій навчання у вищій школі: людиноорієнтованому (адміністрація, професорсько-викладацький склад, здобувачі вищої освіти) та техноорієнтованому (дистанційне, змішане, мобільне, віртуальне), що передбачає високий рівень цифрової грамотності та застосування інноваційних навчально-педагогічних методів (Терещук, Ільченко, & Семенишина, 2023).

Узагальнення наукових розвідок щодо удосконалення педагогічної майстерності сучасного викладача закладу вищої освіти дозволяє виокремити такі напрями:

1. Для удосконалення педагогічної майстерності спільні публікації можуть бути корисним інструментом. Це дає можливість педагогам обмінюватися досвідом, ідеями та кращими практиками, а також отримувати зворотній зв'язок від колег та професіоналів із суміжних галузей. Публікації можуть включати в себе результати досліджень, методичні матеріали, кейси успішних практик, рецензії на нові підходи та багато іншого. Такий обмін знаннями та досвідом сприяє постійному розвитку та підвищенню професійного рівня педагогів.

2. Техніки активного навчання – це методи навчання, які покликані стимулювати активну участь студентів у процесі засвоєння матеріалу. До таких технік можна віднести рольові ігри, дебати, презентації, групові проєкти тощо. Ці методи дозволяють здобувачам більше залучатись до навчального процесу, розвивати критичне мислення та співпрацювати з однолітками.

3. Впровадження нових технологій у навчання студентів має вирішальне значення в сучасному світі. Це не тільки покращує досвід навчання, але й готує здобувачів до епохи цифрових технологій. Використовуючи такі інструменти, як віртуальна реальність, штучний інтелект та онлайн-платформи, викладачі можуть створювати привабливі та персоналізовані навчальні середовища. Ці технології можуть допомогти студентам краще зрозуміти складні концепції, співпрацювати з однодумцями в усьому світі та розвивати необхідні навички для майбутнього. Загалом, впровадження нових технологій в освіту може революціонізувати спосіб навчання і, зрештою, призвести до більш інноваційної та ефективної системи освіти.

Зазначені стратегії формування педагогічної майстерності дозволяють викладачеві закладу вищої освіти значно підвищити якість навчання, адаптуватися до змін у сучасній освіті, гармонійно долучатися до європейського освітнього простору.

Джерела та література

1. Зязюн, І. А. (1997). Педагогічна майстерність Київ : Вища школа, 349 с.
2. Терещук, В. І., Ільченко, А. М., & Семенишина, І. В. (2023). Інноваційні технології навчання у закладах вищої освіти. *Академічні візії*, № 16. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/157>.

Алла ГРОМАДСЬКА

ORCID: 0009-0000-0863-1104

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

FORMATION OF CIVIC EDUCATION IN STUDENTS OF THE SPECIALTIES «INFORMATION, LIBRARY AND ARCHIVAL BUSINESS»

Сьогодні в умовах повномасштабного вторгнення російських військ на територію України, наша держава потребує всебічно освічену, високоморальну особистість, патріота з активною громадською позицією, що діє на основі національних та європейських цінностей. В цих умовах виникає необхідність посилення національно-патріотичного виховання молоді шляхом проведення системних заходів, які передбачають формування патріотичних почуттів, любові до свого народу, глибокого розуміння громадянського обов'язку, готовності відстоювати державні інтереси Батьківщини.

З цією метою педагогічний колектив в поточному році визначив пріоритетний напрямок своєї роботи – «Активізація національно-патріотичного виховання в умовах воєнного стану». Задля виконання поставлених завдань, викладачі спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» розробили програму з громадянського виховання, в якій виклали покрокову стратегію виховання студента-патріота. Очікуємо, що вона забезпечить патріотичну вихованість майбутнього фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Випускник коледжу буде здатним ідентифікувати себе з українським народом, буде відданим своїй Батьківщині, готовий постати на захист національних інтересів та своїми справами зміцнюватиме її могутність і незалежність.

Дана Програма з громадянського виховання реалізовується шляхом: навчально-виховного процесу в коледжі, систематичної роботи студентів в органах студентського самоврядування, в позанавчальній діяльності.